

Η σύνοδος της Χαλκηδόνος βυθίζει την Εκκλησία σε διαιρέσεις που διαρκούν μέχρι σήμερα. Η καταδίκη του Διοσκόρου, η ακύρωση της δεύτερης συνόδου της Εφέσου, η χριστολογική διατύπωση, που την υποπτεύονται ότι είναι επηρεασμένη από τη διδασκαλία του Νεστόριου, γεννούν εντονότερες αντιδράσεις. Η αυτοκρατορική εξουσία προσπαθεί καταρχήν να επιβάλλει τις αποφάσεις που λήφθηκαν στη Χαλκηδόνα, και αργότερα, επί Ζήνωνος, επιχειρεί να αποκαταστήσει την ενότητα αποσιωπώντας την αμφισβητούμενη σύνοδο, πολιτική που ο Αναστάσιος θα μεταστρέψει σε αντιχαλκηδονιακή. Ο Ιουστίνος, αντίθετα, τίθεται υπέρ της Χαλκηδόνος, ενώ ο Ιουστινιανός θα επιχειρήσει μάταια να αποκαταστήσει την ενότητα γύρω από μία θεολογική θέση που θα γινόταν αποδεκτή και από τους υπέρμαχους της Χαλκηδόνος και από τους μονοφυσίτες, οι οποίοι ήδη οργανώνονται σε αποσχισματικές Εκκλησίες. Σε αυτήν την κατάσταση διαιρέσης βρίσκουν οι Πέρσες και αργότερα οι Άραβες εισβολείς τις Εκκλησίες των επαρχιών που κατακτούν, αφού και η τελευταία προσπάθεια αναζήτησης θεολογικής λύσης -ο μονοθελητισμός επί Ηρακλείου- θα έχει αποτύχει.

Προκειμένου να επιτύχει την εφαρμογή των αποφάσεων της Χαλκηδόνος, ο Μαρκιανός εκδίδει το 452 τρία διατάγματα που απαγορεύουν σε κληρικούς και λαϊκούς να συζητούν τις αποφάσεις της συνόδου, διακηρύσσουν ότι συμφωνούν με τις προηγούμενες συνόδους και λαμβάνουν μέτρα κατά των οπαδών του Ευτυχούς. Στη Δύση η Χαλκηδόνα μπορεί να μην εγείρει προβλήματα, δεν ισχύει όμως το ίδιο και στην Ανατολή. Στο πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως η κατάσταση βρίσκεται υπό έλεγχο. Το πατριαρχείο Αντιοχείας είναι διαιρεμένο, αλλά δεν παρατηρούνται βιαιότητες. Στην Αίγυπτο, αφότου ο Διόσκουρος εξορίστηκε, ο Μαρκιανός πιέζει να εκλέξουν ως πατριάρχη τον Προτέριο. Ο πληθυσμός όμως ξεσηκώνεται και ο στρατός καταπνίγει σοβαρές εξεγέρσεις. Στην Παλαιστίνη ο μοναχός Θεοδόσιος, που επέστρεψε από τη σύνοδο πριν από τον Ιουβενάλη και τους επισκόπους, εξεγείρει το πλήθος. Σφετερίζεται τον πατριαρχικό θρόνο της Ιερής Πόλης και χειροτονεί επισκόπους. Και στην περίπτωση αυτή θα χρειαστεί η επέμβαση του στρατού ώστε να αποκατασταθεί ο Ιουβενάλης, όχι χωρίς αιματοχυσίες. Ένα διάταγμα του 453 διατάσσει την αποπομπή των ανταρτών επισκόπων και τη θανάτωση όσων αρνούνται να πειθαρχήσουν. Η αντίθεση όμως προς τη Χαλκηδόνα παραμένει μαζική, κυρίως στους κύκλους των μοναχών, και οι πατριάρχες Ιεροσολύμων θα χρειαστεί να υιοθετήσουν για καιρό επιφυλακτική στάση.

Με τον θάνατο του Μαρκιανού, ο πληθυσμός της Αλεξάνδρειας ξεσηκώνεται πάλι και πιέζει να εκλεγεί πατριάρχης ο **Τιμόθεος Αΐλουρος**. Σε κάποια εξέγερση, ο φιλοχαλκηδόνιος πατριάρχης Προτέριος σφαγιάζεται (28 Μαρτίου 457). Ο νέος αυτοκράτορας Λέων Α' έθεσε τότε στους επισκόπους της Ανατολής το ερώτημα αν πρέπει να αποδέχονται τη σύνοδο της Χαλκηδόνος και αν η εκλογή του Τιμόθεου Αιλούρου είναι νόμιμη. Οι επίσκοποι σχεδόν ομόφωνα τάσσονται υπέρ της συνόδου και κατά του Τιμοθέου. Ο αυτοκράτορας τότε εξορίζει τον Τιμόθεο Αΐλουρο (Ιανουάριο 460) και εγκαθιστά δια της βίας έναν φιλοχαλκηδόνιο πατριάρχη, τον

Τιμόθεο

Σαλοφακίολο

. Στην Αντιόχεια, ένας πατριάρχης εχθρικός προς τη Χαλκηδόνα, ο

Πέτρος ο Γναφέας

διαδέχεται τον Μαρτύριο το 470. Δεν μπορεί όμως να επιβληθεί και αντικαθίσταται τον ίδιο χρόνο, αλλά το γεγονός αποτελεί ένδειξη των διαιρέσεων που υπήρχαν εντός του πατριαρχείου.

Ο αυτοκράτορας Ζήνων συνεχίζει την πολιτική του Λέοντος Α'. Ο σφετεριστής Βασιλίσκος όμως, αναζητώντας συμμάχους και υποστήριξη, τάσσεται κατά της Χαλκηδόνος.

Παρακινούμενος από τον Τιμόθεο Αίλουρο, που ανακλήθηκε από την εξορία, παρουσιάζει στους επισκόπους την *Εγκύκλιο*, η οποία καταδικάζει τη σύνοδο: την υπογράφουν 700 επίσκοποι. Το ίδιο καιρό, ο Πέτρος ο Γναφέας επιστρέφει στην Αντιόχεια. Οι μονοφυσίτες κερδίζουν έτσι έδαφος. Ο Βασιλίσκος, τον οποίο ο Ζήνων φέρνει σε δύσκολη θέση, αναγκάζεται να ακυρώσει την *Εγκύκλιό* του με μία *Αντεγκύκλιο*
λιο
λίγο
προτού ηττηθεί.

Επανερχόμενος στην εξουσία, ο Ζήνων υιοθετεί ξανά φιλοχαλκηδονιακή πολιτική: πιέζει να καθαιρεθούν οι μονοφυσίτες επίσκοποι, μεταξύ των οποίων ο Πέτρος ο Γναφέας. Ο Στέφανος όμως, που αναγορεύεται πατριάρχης στη θέση του, δολοφονείται. Ο Ζήνων πιέζει τότε να εκλεγεί πατριάρχης Αντιοχείας ο *Καλανδίων*, που χειροτονείται στην Κωνσταντινούπολη από τον Ακάκιο, και στη συνέχεια αναγορεύεται από τον στρατό. Στην Αλεξάνδρεια, ο Τιμόθεος Αίλουρος πεθαίνει το 477. Ο πατριάρχης Τιμόθεος Σαλοφακίολος επιστρέφει στην πόλη χωρίς όμως να αποκατασταθεί και η ηρεμία. Μπροστά σε αυτήν την μπερδεμένη κατάσταση, ο Ζήνων, ακολουθώντας τις συμβουλές του Ακακίου Κωνσταντινουπόλεως, εκδίδει το 482 το

Ενωτικόν

(διάταγμα) με το οποίο προσπαθεί να επιφέρει τη συμφιλίωση αποσιωπώντας τη Χαλκηδόνα.

Ο Ζήνων αποδέχεται τις τρεις συνόδους της Νικαίας, της Κωνσταντινουπόλεως και της Εφέσου, καθώς και τα δώδεκα αναθέματα του Κυρίλλου. Αναγνωρίζει ότι ο Χριστός είναι ομοούσιος προς τους ανθρώπους κατά την ανθρώπινη φύση του. Καταδικάζει όσους εισάγουν διαίρεση ή σύγχυση όσον αφορά το πρόσωπο του Χριστού. Τέλος αναθεματίζει όποιον μίλησε ή σκέφτηκε διαφορετικά, "στη Χαλκηδόνα ή αλλού".

Αυτό το κείμενο συμβιβασμού έχει επιτυχία: στην Αλεξάνδρεια, ο νέος μονοφυσίτης πατριάρχης **Πέτρος Μογγός** δέχεται να το υπογράψει. Το κείμενο όμως προκαλεί και αντιδράσεις. Από την πλευρά των μονοφυσιτών, ορισμένοι, που ζητούν να αναθεματιστεί η σύνοδος της Χαλκηδόνος, διαχωρίζονται από τους ενωτικούς και συγκροτούν την αποκαλούμενη ομάδα των "ακεφάλων". Στο άλλο στρατόπεδο, ο φιλοχαλκηδόνιος πατριάρχης Αλεξανδρείας **Ιωάννης Ταλαίας**, που εκδιώκεται από την πόλη του, καταφεύγει στη Ρώμη και ο πάπας

Φήλιξ Γ'

αποστέλλει στην Κωνσταντινούπολη λεγάτους ζητώντας εξηγήσεις. Αυτοί οι λεγάτοι συνταυτίζονται με τις απόψεις του Ακακίου αλλά κατά την επιστροφή τους ο πάπας τους αποκηρύσσει και αφορίζει τον Ακάκιο: είναι η απαρχή του "Ακακιανού σχίσματος" που θα διαρκέσει μέχρι την αρχή της βασιλείας του Ιουστίνου.

Το τέλος της βασιλείας του Ζήνωνος σημαδεύεται από την πρόοδο των μονοφυσιτών: η εκκλησία της Αιγύπτου διοικείται από τον Πέτρο Μογγό, ενώ στην Αντιόχεια ο Πέτρος ο Γναφέας αναγορεύεται πατριάρχης για τρίτη φορά. Τότε ο μονοφυσίτης θεολόγος **Φιλόξενος**

γίνεται επίσκοπος Ιεραπόλεως. Κατά την ίδια εποχή επίσης βαπτίζεται ο

Σεβήρος

, ο μελλοντικός πατριάρχης Αντιοχείας. Στο μεταξύ, η Παλαιστίνη εξελίσσεται, αποδέχεται τις απόψεις της Χαλκηδόνος και γίνεται το προπύργιό τους. Και κυρίως η Κωνσταντινούπολη παραμένει πιστή σε μια σύνοδο που εξασφαλίζει στον πατριαρχικό της θρόνο εξέχουσα θέση.

Η ανάρρηση στο θρόνο του Αναστασίου τροποποιεί την κατάσταση, εφόσον ο νέος αυτοκράτορας διάκειται εχθρικά προς τη Χαλκηδόνα. Οι πρωταγωνιστές αλλάζουν: ο Πέτρος ο Γναφέας πεθαίνει το 488, ο Πέτρος Μογγός το 490. Ο Ακάκιος, που πεθαίνει το 489, αντικαθίσταται από τον **Ευφήμιο**, οπαδό της Χαλκηδόνος, ο οποίος αντιτίθεται στον Αναστάσιο μέχρι το 496, οπότε ο αυτοκράτορας μπορεί πλέον να τον εξορίσει και να τον αντικαταστήσει με τον **Μακεδόσιο**. Ο Μακεδόσιος

αποδέχεται το

Εν

ωτικόν

αλλά παραμένει υπέρμαχος της Χαλκηδόνος. Η πίεση ωστόσο προς τους ενωτικούς πατριάρχες να αναθεματίσουν τη Χαλκηδόνα γίνεται όλο και εντονότερη.

Ο Αναστάσιος δεν καταφέρνει να αποκαταστήσει την ειρήνη μεταξύ των πατριαρχείων και, τόσο στην Κωνσταντινούπολη όσο και στα Ιεροσόλυμα, πρέπει να συνυπολογίζει την παράμετρο της κοινής γνώμης ευνοϊκής προς την τέταρτη σύνοδο, ενώ το πατριαρχείο Αντιοχείας επί Σεβήρου, παραμένει διαιρεμένο. Ο θάνατος του αυτοκράτορα τον Ιούλιο του 518 σηματοδοτεί το τέλος αυτής της προσπάθειας. Ο νέος αυτοκράτορας Ιουστίνος και ο

Η κρίση της Χαλκηδόνος

Συντάχθηκε απο τον/την Administrator

Πέμπτη, 13 Νοέμβριος 2008 20:52 - Τελευταία Ενημέρωση Πέμπτη, 13 Νοέμβριος 2008 21:00

ανεπιός του Ιουστινιανός ακολουθούν σαφώς άλλη οδό.

Η έλευση του Ιουστίνου στην εξουσία σηματοδοτεί την επιστροφή σε μια σθεναρή πολιτική υπέρ της Χαλκηδόνος. Ο Σεβήρος δεν έχει ψευδαισθήσεις και, εγκαταλείποντας την Αντιόχεια, καταφεύγει στην Αίγυπτο, χωρίς να περιμένει να καθαιρεθεί. Μια τοπική σύνοδος που συγκαλείται στην Κωνσταντινούπολη ήδη το 518 τον καταδικάζει. Ταυτόχρονα ο Ιουστίνος αποκαθιστά την επαφή με τη Ρώμη, προκειμένου να αρθεί το σχίσμα του Ακακίου.

Τον Μάρτιο του 518, δύο λεγάτοι του πάπα **Ορμίσδα** φτάνουν στην Κωνσταντινούπολη όπου ο πατριάρχης **Ιωάννης** αποδέχεται ό,τι απαιτούν: να καταδικαστούν ο Ευτής και ο Νεστόριος, να γίνει αποδεκτός ο **Τόμος** του Λέοντος, να διαγραφούν από τα δίπτυχα ο Ακάκιος και οι τέσσερις διάδοχοί του, καθώς και οι αυτοκράτορες Ζήνων και Αναστάσιος. Οι όροι αυτοί προκαλούν έντονη αντίδραση στην Ανατολή. Ωστόσο, στις 31 Μαρτίου 519, ο Ιωάννης κηρύσσει την ένωση με τη Ρώμη.

Ο Ιουστινιανός συνεχίζει αρχικά αυτήν την πολιτική, αλλά ήδη από το 531, αλλάζει και αναζητά συμφωνία με τους μονοφυσίτες. Επηρεασμένος, καθώς λέγεται, από την αυτοκράτειρα Θεοδώρα, αφήνει να εκλεγούν δύο πατριάρχες αντίθετοι προς τη Χαλκηδόνα, ο **Θεοδόσιος** στην Αλεξάνδρεια και στην ίδια την Κωνσταντινούπολη ο **Άνθιμος**. Ο Σεβήρος επιστρέφει το 535 στην πρωτεύουσα. Η έλευση στην Κωνσταντινούπολη του πάπα

Άγαπητο
τον
Φεβρουάριο του 536 δίνει την ευκαιρία για την αλλαγή της πλευσης.

Ο Άνθιμος παύεται. Η τοπική σύνοδος της Κωνσταντινουπόλεως (2 Μαΐου 536) τον καταδικάζει μαζί με τον Σεβήρο και τους οπαδούς του. Στο πατριαρχείο Αντιοχείας, ο πατριάρχης **Εφραίμ** διενεργεί βίαιη εκστρατεία διώξεων κατά των μονοφυσιτών. Το 537, ο Θεοδόσιος Αλεξανδρείας παύεται και εξορίζεται. Βρίσκει όμως καταφύγιο στο περιβάλλον της Θεοδώρας και γίνεται αρχηγός των μονοφυσιτών, αφού πια πεθαίνει ο Σεβήρος.

Ο Ιουστινιανός ωστόσο αναζητά πάντα κάποιον τρόπο συμφωνίας με τους μονοφυσίτες, ελπίζοντας να βρει θεολογική λύση στη διαμάχη. Υποστηρίζει την υπόθεση των Τριών

Κεφαλαίων και, καθώς αυτή η παραχώρηση δεν αρκεί, λίγο πριν από τον θάνατό του διερευνά την οδό του αφθαρτοδοκητισμού.

Η βασιλεία του Ιουστινιανού σημαδεύεται από την οργάνωση των μονοφυσιτικών εκκλησιών. Στο πατριαρχείο Αλεξανδρείας υπάρχουν, παράλληλα με τους φιλοχαλκηδόνιους πατριάρχες, και πατριάρχες μονοφυσίτες που, μολονότι δεν μπορούν να εγκατασταθούν στην αιγυπτιακή πρωτεύουσα, ελέγχουν μεγάλο τμήμα της χώρας. Το 542, ο Θεοδόσιος Αλεξανδρείας, που ζει εξόριστος στην Κωνσταντινούπολη, χειροτονεί δύο επισκόπους, τον **Θεόδωρο**

για την Αραβία και τον

Ιάκωβο Βαραδαίο

για την Έδεσσα. Μέσα σε 30 χρόνια, ο Ιάκωβος χειροτονεί δύο μονοφυσίτες πατριάρχες για την Αντιόχεια και 27 επισκόπους. Η "ιακωβιτική" εκκλησία έχει γεννηθεί και, μολονότι οι μονοφυσίτες πατριάρχες Αντιοχείας δεν μπορούν να μπουν στην πόλη, στο σχίσμα εγκαθίσταται στο πατριαρχείο.

Ο Ιουστίνος Β' που διαδέχεται τον Ιουστινιανό, αναζητεί και αυτός συμβιβαστική λύση, φτάνοντας να διακηρύξει ότι η έκφραση "μία μόνον φύση" του Χριστού μπορεί να ερμηνευτεί με ορθόδοξο τρόπο. Το σχίσμα όμως δεν εξαφανίζεται. Οι μονοφυσιτικές εκκλησίες συναντούν από την πλευρά τους δυσκολίες διότι εμφανίζονται αποκλίνουσες αιρέσεις. Η διαίρεση γίνεται όλο και πιο σαφής μεταξύ των μονοφυσιτικών πατριαρχείων Αντιοχείας και Αλεξανδρείας. Η ίδια κατάσταση θα συνεχιστεί και κατά τους επόμενους αυτοκράτορες.

Πρέπει να φτάσει η βασιλεία του Ηρακλείου για να υπάρξει ξανά φιλόδοξη θρησκευτική πολιτική που, αναζητώντας μια θεολογική διατύπωση αποδεκτή από όλους, επανέρχεται στην πολιτική του Ιουστινιανού. Αυτή η έσχατη απόπειρα, ο μονοθελητισμός (μία μόνον θέληση του Χριστού) ναυαγεί επίσης